

Олександр Михайлович Петровський

Тематичні пленери в освітньому процесі: їх значення у формуванні художньо-проектної компетентності майбутніх магістрів образотворчого мистецтва

УДК 378:378.22:73/76:7.036.2 (045)
DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2025-3.10>

Олександр Михайлович Петровський
здобувач третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти,
асистент кафедри образотворчого
мистецтва
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
ORCID: 0009-0007-4941-6030

Стаття надійшла в редакцію: 12.05.2025
Стаття прийнята: 02.06.2025
Опубліковано: 14.10.2025

У статті розкрито унікальну роль тематичних пленерів у формуванні художньо-проектної компетентності майбутніх магістрів образотворчого мистецтва. Пленерна діяльність постає як невід'ємний елемент професійної підготовки художників, адже саме в умовах безпосереднього контакту із природою, архітектурними пам'ятками та культурним середовищем у студентів формуються уявлення про гармонію, простір і колір. Дослідження тематичних пленерів на художньо-графічному факультеті Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» виявило їхню важливу роль у формуванні художньо-проектної компетентності здобувачів магістерського рівня. Увагу зацентовано на значенні тематичної спрямованості творчого заходу та її поєднанні з формою роботи просто неба – пленером. Показано особливості проведення на конкретних прикладах тематичних пленерів із 2021 по 2025 роки. Значну увагу приділено методичним підходам до організації тематичних пленерів, які стимулюють розвиток естетичного мислення, креативності та здатності адаптувати мистецькі знання до різних проектних завдань.

Проаналізовано роль міждисциплінарності тематичних пленерів, які поєднують академічні знання, творчий пошук, практичну реалізацію художніх ідей, залучення до самостійного вивчення різних культурних традицій світу. З'ясовано, що тематичні пленери сприяють розвитку здатності студентів до концептуального мислення та інтеграції мистецького й дизайнерського підходів. Виявлено адаптивну функцію таких заходів, під час яких у студентів формуються навички роботи в команді, здатність до рефлексії та адаптації до різних умов.

Показано важливість свободи вибору здобувачів у пленерних тематичних заходах у різних аспектах: вибір об'єкта зображення, техніки й матеріалів, стилістичних вподобань, що сприяє розвитку сміливості творчого експериментування, творчої ініціативи, а надалі – формуванню визначення власної траєкторії професійного мистецького розвитку.

Дослідження базується на аналізі сучасної наукової літератури, педагогічного досвіду й реальних результатів роботи студентів у межах тематичних пленерів.

Ключові слова: тематичні пленери, магістри образотворчого мистецтва, художньо-проектна компетентність, мистецька освіта, творчий пошук, практична підготовка, естетичне мислення, професійний розвиток, освітні технології.

Постановка проблеми. Сучасна художня освіта стикається з викликами глобалізації, швидких технологічних змін і необхідності забезпечення інтеграції міждисциплінарних знань. У цих умовах формування художньо-проектної компетентності майбутніх магістрів образотворчого мистецтва стає особливо актуальним завданням. Незважаючи на розмаїття освітніх підходів, організація тематичних пленерів залишається не досить дослідженою щодо їхнього впливу на професійний розвиток майбутніх митців.

Тематичні пленери дозволяють студентам занурюватися у творчий процес, працювати у природному середовищі, що сприяє не лише розвитку технічних умінь, але й розумінню культурного та природного контексту мистецтва. Проте постає проблема забезпечення ефективної методології їх організації та інтеграції в навчальний процес.

Аналіз актуальних досліджень. Сучасні дослідження в царині нашої теми можна умовно розподілити на три вектори: це теоретичні проблеми образотворчого мистецтва, зокрема пленеру

(Р. Арнхейм, О. Тарасенко, А. Носенко, В. Рудой, П. Нагуляк), теоретичні та методичні праці мистецької педагогіки (М. Бойченко, А. Нечипоренко, О. Отич, Т. Койчева, Цзяньмей Шао, Т. Висікайло, А. Носенко) та дослідження художньо-проектної діяльності (М. Близнюк, С. Купчак, Т. Маслова, Л. Басанець, О. Котова, О. Малік, А. Носенко).

Роботи Рудольфа Арнхейма підкреслюють ключову роль не тільки сприйняття простору, форми та кольору, але і їх осмислення у процесі художньої творчості (Арнхейм, 1961). Ці аспекти безпосередньо розвиваються через практичну діяльність, зокрема пленери, які дозволяють інтегрувати теоретичні знання із практичним досвідом. Важливим підґрунтям для нашого дослідження стало теоретичне осмислення проблеми пленеру та розширення поняття «пленер» у дисертаційному дослідженні А. Носенко (Носенко, 2006). З позиції теоретичного осмислення творчого доробку майстрів пленерного живопису (на прикладах докладного художньо-стилістичного та компаративного аналізу творів митців Одеської мистецької школи)

важливими стали праці О. Тарасенко й А. Носенко (Тарасенко, 2024; Носенко, 2024). В. Рудой і П. Нагуляк сфокусували увагу на проблемі пленеру як творчої практики вивчення образно-кольорового проявлення форм природи (Рудой & Нагуляк, 2024).

У дослідженні М. Бойченко й А. Нечипоренко розкрито історичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців візуального мистецтва в закладах вищої освіти США, де показано, що для творчо-проектної апробації отриманих знань і навичок на аудиторних і позааудиторних факультативах виділяється більше 20 відсотків часу освітньої програми. У монографії О. Отич, де представлено авторську концепцію системи розвитку творчої індивідуальності майбутніх педагогів професійної школи засобами мистецтва, дослідниця наголошує на важливості позанавчальної культурно-мистецької діяльності здобувачів (Отич, 2009). Докладний огляд стану наукового вивчення проблеми підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної діяльності під час навчання в закладах вищої освіти подано у статті Т. Койчевої і Цзяньмей Шао (Койчева & Цзяньмей, 2024).

М. Близнюк ґрунтовно вивчає професійну художньо-проектну діяльність фахівця в галузі декоративно-прикладного мистецтва в ідеологічному та культурному аспектах. Автор подає різницю визначень понять «проектування» і «художньо-проектна діяльність», що є цінним для нашого дослідження, проте показує не всю повноту змісту й розкриває можливості розширення понять відповідно до мистецької педагогіки та сучасних запитів артринку (Близнюк, 2018). Важливу аналітично-документальну інформацію щодо навчально-творчих проєктів здобувачів художньо-графічного факультету та молодіжних артпроєктів ширшого масштабу висвітлено у статтях Т. Маслової і Л. Басанця (Маслова & Басанець, 2024), О. Котової, А. Носенко та С. Мунтян (Котова та ін., 2024), О. Маліка й А. Носенко (Малік & Носенко, 2023). Аналіз досліджень виявив відсутність вивчення проблеми значення плерерної діяльності у формуванні художньо-проектної компетентності майбутніх магістрів образотворчого мистецтва.

Мета статті полягає в дослідженні ролі тематичних плерерів у формуванні художньо-проектної компетентності майбутніх магістрів образотворчого мистецтва на прикладі досвіду проведення таких заходів, аналізу їх упровадження в сучасну систему вищої освіти.

Методологія дослідження передбачає застосування комплексу теоретико-аналітичних методів, як-от аналіз наукових досліджень з даної проблеми, вивчення документальних матеріалів проведення тематичних плерерів на базі Державного закладу «Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», аналіз і обґрунтування методичних підходів до організації таких тематичних мистецьких заходів, узагальнення висновків щодо результатів в царині проблеми формування художньо-проектної компетентності майбутніх магістрів образотворчого мистецтва.

Результати та їх обговорення. Об'єктом нашого дослідження ми обрали процес підготовки майбутніх магістрів образотворчого мистецтва, що здійснюється на художньо-графічному факультеті (далі – ХГФ) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (далі – Університет Ушинського). У фокусі відповідної освітньо-професійної програми одними з головних векторів прописано «формування здатності створення мистецьких концепцій, здійснення пошуку та втілення художнього образу творів образотворчого та декоративного мистецтва, проведення мистецьких акцій, презентацій творів та проєктів» (ОПП «Образотворче мистецтво. Декоративне мистецтво», 2024), тобто закладено завдання комплексної підготовки до художньої і проєктної діяльності. На сучасному етапі розвитку світового культурного простору та запитів артринку художньо-проектна компетентність майбутніх магістрів образотворчого мистецтва є одним із ключових складників їхньої професійної підготовки. Її формування потребує інтеграції різних методів і підходів, які дозволяють забезпечити синтез теоретичних знань і практичних умінь, необхідних для сучасного художника. У цьому контексті тематичні плерери, як форма організації освітнього процесу, виступають важливим засобом розвитку спостережливості, творчого підходу та професійних навичок.

Художньо-проектна компетентність є основою професійної діяльності митця, що передбачає здатність аналізувати, створювати та презентувати власні художні проєкти. Ця компетентність формується через гармонійне поєднання теоретичного навчання, практичної діяльності та творчого експериментування. Важливо усвідомити, що творчість потребує глибокого розуміння простору, форми й кольору, що розвивається під час виконання завдань у реальних умовах. Проблема формування художньо-проектної компетентності вимагає врахування сучасних педагогічних інновацій, що поєднують індивідуальну і колективну творчість, активне занурення у природне середовище та виконання творчих завдань. Л. Басанець і Т. Маслова у процесі створення твору для проєкту виділити такі етапи роботи: адаптаційний, комунікативний груповий, комунікативний індивідуальний, практичний початковий, консультативний, практичний завершальний, контрольний, експозиційний, презентаційний, конкурсний (Басанець & Маслова, 2024).

Уже кілька років поспіль на художньо-графічному факультеті успішно застосовується практика проведення тематичних пленерів у пленерному дворіку на території факультету. Наявність затишного простору внутрішнього двора відіграє велику роль: його оздоблено як садок, у якому вирощуються сезонні рослини, з ранньої весни до пізньої осені щось квітне, зеленіє чи змінюється у кольорах пори року. Тематичні пленери проводяться як заходи колективного малювання для здобувачів бакалаврського й магістерського рівнів, викладачів і всіх охочих долучитися до творчості. (Варто зауважити, що тематичні пленери на ХГФ існують як творчо-педагогічний експеримент паралельно з упровадженням на постійній багаторічній основі збереження і розвитку традиції пленерного живопису в контексті продовження Одеської мистецької школи для здобувачів бакалаврського рівня у формі навчальної (художньо-творчої) практики).

З науково-методичного погляду тематичний пленер – це специфічна форма художньої практики, яка об'єднує створення творів мистецтва в умовах натури (зазвичай просто неба) з розробленням єдиної концептуальної або навчально-педагогічної теми. На відміну від традиційних пленерів, які зосереджуються на вивченні природного середовища, тематичний підхід додатково передбачає поглиблене занурення у визначену

проблему чи концепцію. Тематичний пленер також виступає інтеграційним інструментом, що об'єднує кілька аспектів професійної підготовки: художній аналіз, мистецьке проєктування, креативне мислення та соціокультурні взаємодії.

Наведемо приклади тематичних пленерів, які було проведено із 2021 по 2025 рр. Ідеї тем для творчості були частково натхненні порою року: теплий весняний і осінній час, по-перше – коли на факультеті триває освітній процес, по-друге, весна – період квітіння, а осінь – час квітів і плодів. Так від першого такого весняного пленеру 2021 р. зародилась традиція проведення «Ірисових пленерів» 2023, 2024, 2025 рр. у травні, під час квітіння колекції ірисів у пленерному дворі; «Тюльпановий» (2024 р.) та «Нарцисовий» (2025 р.) пленери теж мали квіткову тематику. Осінні творчі зустрічі – «Кавуновий пленер» і «Гарбузовий пленер» проведені у 2023 р. (Ірисовий пленер – 2, 2024; Нарцисовий пленер, 2025).

Під час малювання учасникам пропонується обрати або природний мотив за бажанням, або тематичні натюрморти, які спеціально створюються організаторами й кураторами заходу – викладачами кафедри образотворчого мистецтва ХГФ (А. Носенко, Н. Лоза, П. Нагуляк, О. Петровський). Натюрморти зазвичай мають асоціативні образи, що має на меті активізувати сприйняття

Афіші весняних тематичних пленерів 2021–2025 рр.

Афіші весняних тематичних пленерів 2021–2025 рр. (продовження)

Осінні тематичні пленери 2023 р.

Приклади тематичних постановок натюрмортів

молодих митців і розкрити більше творчих можливостей для формально-стилістичних експериментів. Так, для пленеру 2023 р. «Творче чаювання» були створені натюрморти з образами англійського чаювання і східної кави, на «Ірисовому пленері – 1» 2023 р. постановка мала китайські мотиви (ірис в китайській вазі), для «Ірисового пленеру – 2» 2024 р. було відтворено асоціації з культурою Сходу – натюрморт з японськими предметами та постановка з характером арабського сходу. На «Тюльпановому» пленері запрошували до творчої рефлексії щодо натюрмортів на тему музики та квітів, а також Пасхальних свят. Пленерна зустріч «У фокусі осені – жовтий» мала на меті провокувати емоції щодо варіацій жовтого кольору й відповідних сонячних плодів, квітів і антуражу.

Важливо зазначити, що на такі заходи учасникам пропонувалось обрати за власним бажанням як стилістику роботи (від традиційного пленерного живопису реалістичного характеру до вільної трансформації натури в будь-яких декоративних варіаціях), так і технічні виражальні засоби: олійний живопис, акрил, акварель, різні графічні техніки.

Як показав аналіз результатів практичних робіт, проведення тематичних пленерів дозволило майбутнім магістрам формувати здатність до комплексного осмислення об'єкта дослідження, активувало їхню сміливість і креативність у виборі

мотиву, композиційному мисленні, пластичному й колористичному рішенні, виборі стилістичних і технічних засобів виразності, розвивало швидкість і якість виконання роботи. З позиції художньої методики пленери є потужним інструментом для розвитку просторового мислення, що є важливим компонентом художньо-проектної компетентності.

Тематичні пленери сприяли реалізації міждисциплінарних підходів, зокрема, через асоціативні зв'язки звернення здобувачів до вивчення культури, мистецтва й традицій інших країн, змістової основи, символіки тощо.

Важливим аспектом став принцип соціальної взаємодії між учасниками, серед яких були особи, що мали різний рівень майстерності (здобувачі, викладачі, абітурієнти, вільні професійні митці й аматори), різні вікові категорії, особи з особливостями (фізичні вади, аутизм тощо). На користь таких колективних зустрічей в аспекті творчості наголошують автори статті О. Котова, А. Носенко, С. Мунтян: «Надзвичайно важливим під час роботи творчих груп на пленері є доброзичливе, надихаюче спілкування професійних художників-викладачів зі студентами. Саме в невимушеному колі однодумців часто виникають цікаві ідеї, які знаходять потім утілення в різноманітних жанрах мистецтва. Тому результатом творчої роботи сьогодні стає не обов'язково «портрет природи з натури»,

Виставка «Ірисова весна» 2023 р. у пленерному дворіку ХГФ

для кожного може бути щось своє» (Котова та ін., 2024, с. 150). Окрім того, знімаються емоційні бар'єри, розвивається адаптивність до різних умов усіх без винятку учасників.

Творчі роботи, створені під час тематичних пленерів, здобувачі мають можливість підготувати та презентувати в різних виставкових проєктах, як на факультеті, так і за його межами. Зокрема, за результатами Ірисових пленерів на ХГФ було проведено виставку «Ірисова весна» (2023 р.), низку вернісажів у форматі open-air: факультетські платформи «ХГФ – Успішний» (2023, 2024, 2025 рр.) тощо (Ірисова весна, 2023). Цікавим є досвід кількох магістрантів у царині організації (на рівні розроблення ідеї під час організаційно-виставкової практики, а також реального втілення) власних виставкових проєктів, де були залучені творчі роботи з тематичних пленерів.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Сучасна практика пленерів розвивається в умовах глобалізації, коли відбувається переосмислення їхньої освітньої функції. В Університеті Ушинського тематичні пленери є новітнім творчо-педагогічним експериментом, який проводиться із 2021 р. й має на меті багато векторів розвитку. За результатами дослідження було виявлено, що тематичні пленери є унікальним і незамінним інструментом у підготовці майбутніх магістрів образотворчого мистецтва. Вони виступають не лише засобом розвитку технічної майстерності, а й потужною платформою для формування художньо-проєктної компетентності, яка є основою професійної діяльності сучасного художника. Практичне значення пленерів полягає у створенні умов, за яких здобувачі можуть зануритися в реальну творчу діяльність, отримати досвід роботи із простором, кольором, фактурою і світлом у природному середовищі. У процесі пленерного малювання маїстри не лише опановують мистецтво реалістичного відображення дійсності, але й вчаться інтегрувати культурні традиції та сучасні мистецькі тенденції у своїх творчих роботах. Це сприяє їхньому професійному зростанню та здатності адаптуватися до різноманітних умов художньої роботи.

Аналіз методологічних аспектів організації тематичних пленерів виявив їхній міждисциплінарний характер. Організація тематичних пленерів створює можливості для розвитку креативного мислення, емоційної чутливості та здатності до міждисциплінарної взаємодії. Особливу цінність має їхній вплив на формування естетичного світогляду студентів, виховання в них шанобливого ставлення до культурної спадщини та природного довкілля. Пленери розглядаються як платформа для об'єднання мистецької та проєктної діяльності, що дозволяє студентам формувати власний творчий почерк.

У майбутньому важливо розширювати педагогічні методики, спрямовані на організацію тематичних пленерів, зокрема інтегрувати сучасні технології та мультимедійні засоби, що дозволить підвищити їхню ефективність.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на аналіз впливу виставково-проєктної діяльності на формування художньо-проєктної компетентності майбутніх маїстрів образотворчого мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Близнюк, М. (2018). Художньо-проєктна діяльність: до питання навчання майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. Серія: Педагогічна. 2018. Вип. 24. 138–141. <https://doi.org/10.32626/2307-4507.2018-24.138-141>
2. Бойченко, М., Нечипоренко, А. (2024). Змістові засади підготовки майбутніх фахівців візуального мистецтва в закладах вищої освіти США. *Південноукраїнські мистецькі студії. Розділ 1. Актуальні проблеми мистецької педагогіки*. Вип. 4 (7). 5–10. <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-4.1>
3. Висікайло, Т. (2017). Формування фахової компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у процесі пленерної практики [Автореф. дис. канд. пед. наук]. Полтава.
4. Ірисова весна. Вернісаж open air у пленерному дворіку художньо-графічного факультету (2023). URL: <https://pdpu.edu.ua/novini-khudozhno-grafichnij-fakultet/10195-irisova-vesna-vernissazh-open-air-u-plenernomu-dvoriku-khudozhno-grafichnogo-fakultetu>
5. Ірисовий пленер – 2. ХГФ. ОДЕСА. (2024). URL: https://www.youtube.com/watch?v=YqizHUgMlr4&ab_channel=%D0%A5%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%8C%D0%BE-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82
6. Койчева, Т., Цзяньмей, Шао (2024). Стан підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної діяльності на сучасному етапі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. № 80. Том 1. 306–311. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/80-1-46>
7. Котова, О., Носенко, А., Мунтян, С. (2024). Сучасна творчість студентів художньо-графічного факультету Університету Ушинського: роль пленерного досвіду та натхнення від природи у становленні художників-педагогів. *Південноукраїнські мистецькі студії. Розділ 3. Теорія і практика візуальних мистецтв*. Вип. 3 (6). 147–155. <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-3.21>
8. Купчак, С. (2023). Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування проєктної технології у професійній діяльності [Дис. докт. філософ.]. Рівне.
9. Лоза, Н. (2024). Збереження традиції пленеру в системі вищої художньої освіти півдня України. *Євроінтеграція в мистецтві, науці та освіті: досвід, перспективи розвитку*. Клайпедський уні-

верситет, Литва ("Eurointegration in art, science and education: experience, development perspectives", Klaipėda University, Lithuania), 247–250. URL: https://web.ku.lt/uploads/documents/files/Konferencijos_tez%C4%97s_2024_03_08.pdf

10. Малік, О., Носенко, А. (2023). Артконкурс «Рожевий бульдозер» – Молодіжні мистецькі змагання в культурному просторі Одеси (2012–2018, 2023 рр.). *Український мистецтвознавчий дискурс*. (4). 46–56. <https://doi.org/10.32782/uad.2023.4.6>

11. Маслова, Т., Басанець, Л. (2024). Досвід реалізації навчально-творчого art-проєкту здобувачів художньо-графічного факультету в умовах воєнного стану. *Євроінтеграція в мистецтві, науці та освіті: досвід, перспективи розвитку*. Клайпедський університет, Литва. ("Eurointegration in art, science and education: experience, development perspectives", Klaipėda University, Lithuania). 251–255. URL: https://web.ku.lt/uploads/documents/files/Konferencijos_tez%C4%97s_2024_03_08.pdf

12. Нарцисовий пленер – 2025. ХГФ. Одеса. (2025). URL: https://www.youtube.com/watch?v=-bek-gHBF6E&ab_channel=%D0%A5%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%8C%D0%BE-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82

13. Носенко, А. (2024). Пленер у живописі Костянтина Ломикіна: трансформація образу від «безпосереднього враження» до «опосередкованого художнього перетворення». *Південноукраїнські мистецькі студії. Розділ 3. Теорія і практика візуальних мистецтв*. Вип. 2 (5). 184–193. <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-2.31>

14. Носенко, А. (2006). Пленер у живописі Одеси другої половини ХХ – початку ХХІ ст. [Автореф. дис. канд. мистецтвозн.]. Харків.

15. ОПП «Образотворче мистецтво. Декоративне мистецтво» на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти в Університеті Ушинського (2024). URL: <https://ftp.pdpu.edu.ua/s/WkyodkakuZyhEgG?path=%2F2024>

16. Отич, О. (2009). Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Зелена Буковина.

17. Рудой, В., Нагуляк, П. (2024). Пленер як творча практика вивчення образно-кольорового проявлення форм природи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 73, том 3, 285–294. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-3-43>

18. Тарасенко, О. (2024). Майстри пленерного живопису Одеси: Віктор Жураковський (1928–2001), Павло Македонський (1967). *Південноукраїнські мистецькі студії. Розділ 3. Теорія і практика візуальних мистецтв*. Вип. 2 (5). 194–198. <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-2.32>

19. Arnheim, R. (1961). *Form and Consumer*. Toward a Psychology of Art, Berkeley and Los Angeles.

design activities: on the issue of training future specialists in decorative and applied arts.]: *Zbirnyk naukovykh prats Kam'ianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohienka. Seriya: Pedahohichna*. 2018. Vyp. 24. 138–141. DOI: 10.32626/2307-4507.2018-24.138-141

2. Boichenko, M. A., & Nechyporenko, A. V. (2024). Zmistovi zasady pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv vizualnogo mystetstva v zakladakh vyshchoi osvity SSHA. [The content principles of training future visual arts professionals in higher education institutions in the United States]: *Pivdennoukrainski mystetski studii*. Rozdil 1. Aktualni problemy mystetskoï pedahohiky. Vypusk 4 (7). 5–10. <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-4.1>

3. Vysikailo, T. V. (2017). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva u protsesi plenernoi praktyky [Formation of professional competence of future teachers of fine arts in the process of plein air practice]: avtoref. dys. na zdobuttia naukovoï stupenia kand. ped. nauk: 13.00.04. Poltava.

4. Irysova vesna. Vernisazh open air u plenernomu dvoryku Khudozhno-hrafichnoho fakultetu (2023). [Iris Spring. Open air vernissage in the plein air courtyard of the Faculty of Fine Arts and Graphics]. Retrieved from: <https://pdpu.edu.ua/novini-khudozhno-grafichnij-fakultet/10195-irisova-vesna-vernisazh-open-air-u-plenernomu-dvoriku-khudozhno-grafichnogo-fakultetu>

5. Irysovyiplener–2.HGF.Odesa(2024).[Video].YouTube. [IRIS PLEANER-2 ODESSA HGF.] Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=YqizHUgMlr4&ab_channel=%D0%A5%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%8C%D0%BE-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%82

6. Koicheva, T., & Tsiianmei, Shao (2024). Stan pidhotovky maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva do orhanizatsii pozaklasnoi diialnosti na suchasnomu etapi. Aktualni pytannya humanitarnykh nauk [The current state of preparation of future teachers of fine arts for organizing extracurricular activities. Current issues in the humanities]: *Aktualni pytannya humanitarnykh nauk*, (80, Vol. 1), 306–311. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/80-1-46>

7. Kotova, O. O., Nosenko, A. I., & Muntian, S. D. (2024). Suchasna tvorchist studentiv Khudozhno-hrafichnoho fakultetu Universytetu Ushynskoho: rol plenernoho dosvidu ta natkhnennia vid pryrody u stanovlenni khudozhnykiv-pedahohiv. [Contemporary creativity of students of the Faculty of Art and Graphics of Ushinsky University: the role of plein air experience and inspiration from nature in the formation of artist-teachers]: *Pivdennoukrainski mystetski studii*. Rozdil 3. Teoriia i praktyka vizualnykh mystetstv, (3 (6)), 147–155. <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-3.21>

8. Kupchak, S. B. (2023). Formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly do zastosuvannia proiektnoi tekhnolohii u profesiinii diialnosti [Formation of readiness of future primary school teachers to use project technology in professional activities]: dys. ... dokt. filosofii: 011. Rivne.

9. Loza, N. A. (2024). Zberezhennia tradytsii pleneru v systemi vyshchoi khudozhnoi osvity pivdnia Ukrainy.

REFERENCES

1. Blyzniuk, M. M. (2018). Khudozhno-proiektna diialnist: do pytannia navchannia maibutnikh fakhivtsiv dekoratyvno-prykladnogo mystetstva [Artistic and

In *Yevrointehratsiia v mystetstvi, nautsi ta osviti: dosvid, perspektyvy rozvytku / Eurointegration in art, science and education: experience, development perspectives* [Preservation of the tradition of plein air in the system of higher art education in southern Ukraine European integration in art, science and education: experience, development prospects]. 247–250. Klaipedsnyi Universytet, Lytva. Retrieved from: https://web.ku.lt/uploads/documents/files/Konferencijos_tez%C4%97s_2024_03_08.pdf

10. Malik, O. V., & Nosenko, A. I. (2023). Art-konkurs “Rozhevyi bulldozer” – Molodizhnyi mystetski zmahannia v kulturnomu prostori Odesy (2012–2018, 2023 roky) [Art competition “Pink Bulldozer” – Youth art competitions in the cultural space of Odessa]: *Ukrainskyi mystetstvoznavchyi dyskurs*, (4), 46–56. <https://doi.org/10.32782/uad.2023.4.6>

11. Maslova, T. M., & Basanets, L. V. (2024). Dosvid realizatsii navchalno-tvorchoho art-proektu zdobuvachiv Khudozhno-hrafichnoho fakultetu v umovakh voiennoho stanu. In *Yevrointehratsiia v mystetstvi, nautsi ta osviti: dosvid, perspektyvy rozvytku / Eurointegration in art, science and education: experience, development perspectives*. 251–255. [Experience of implementing an educational and creative art project for students of the Faculty of Arts and Graphics under martial law. European integration in art, science and education: experience, development prospects]: Klaipedsnyi Universytet, Lytva. Retrieved from: https://web.ku.lt/uploads/documents/files/Konferencijos_tez%C4%97s_2024_03_08.pdf

12. Nartsysovyi plener 2025 (2025). HGF. Odesa [Video]. YouTube. [Narcissus plenary 2025. HGF. Odesa]. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=-bek-gHBF6E>

13. Nosenko, A. I. (2024). Plener u zhivopysi Kostiantyna Lomykina: transformatsiia obrazu vid “bezposerednoho vrazhennia” do “oposeredkovanoho khudozhnoho peretvorennia”. *Pivdennoukrainski mystetski studii. Rozdil 3. Teoriia i praktyka vizualnykh mystetstv*

[Plein air in the painting of Konstantin Lomykin: transformation of the image from “direct impression” to “mediated artistic transformation”]: (2 (5)), 184–193. <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-2.31>

14. Nosenko, A. I. (2006). Plener v zhivopysi Odesy druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolittia [Plein air in Odessa painting of the second half of the 20th – beginning of the 21st century]: (Avtoreferat dysertatsii kand. mystetstv, spets. 17.00.05). Kharkiv.

15. OPP “Obrazotvorche mystetstvo. Dekorativne mystetstvo” na zdobuttya druhooho (mahisters’koho) rivnya vyshchoyi osvity v Universyteti Ushyns’koho (2024) [OPP “Fine Arts. Decorative Art” for obtaining the second (master’s) level of higher education at Ushynsky University]. Retrieved from: <https://ftp.pdpu.edu.ua/s/WkyodkakuZyhEgG?path=%2F2024>

16. Otych, O. M. (2009). Mystetstvo u systemi rozvytku tvorchoi individualnosti maibutnoho pedahoha profesiinoho navchannia: teoretychnyi i metodychnyi aspekty [Art in the system of development of creative individuality of the future teacher of professional training: theoretical and methodical aspects]: monohrafiia. Zelena Bukovyna.

17. Rudoi, V., & Nahuliak, P. (2024). Plener yak tvorcha praktyka vyvchennia obrazno-kolorovoho proiavlennia form pryrody [Plein air as a creative practice of studying the figurative and colorful manifestation of natural forms]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, (73, Vol. 3). 285–294. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-3-43>

18. Tarasenko, O. A. (2024). Maistry plenernoho zhivopysu Odesy: Viktor Zhurakovskiy (1928–2001), Pavlo Makedonskyi (1967). [Masters of plein air painting in Odessa: Viktor Zhurakovsky (1928–2001), Pavlo Makedonsky (1967)]: *Pivdennoukrainski mystetski studii. Rozdil 3. Teoriia i praktyka vizualnykh mystetstv*, 2 (5). 194–198. <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-2.32>

19. Arnheim, R. (1961). *Form and Consumer*. Toward a Psychology of Art, Berkeley and Los Angeles.

Thematic plein airs in the educational process: their importance in the formation of artistic and project competence of future masters of fine arts

Oleksandr Mykhailovych Petrovskyi
Applicant of the Third (Educational and Scientific) Level of Higher Education,
Assistant at the Department of Fine Arts
The State Institution "South Ukrainian
National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky"
ORCID: 0009-0007-4941-6030

The article reveals the unique role of thematic plein airs in the formation of artistic and project competence of future masters of fine arts. Plein air activity appears as an integral element of the professional training of artists, because it is in direct contact with nature, architectural monuments and cultural environment that students develop their ideas about harmony, space and color. The study of thematic plein airs at the Faculty of Art and Graphic Arts of the State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky" revealed their important role in the formation of artistic and project competence of master's degree students. Attention is focused on the importance of the thematic orientation of the creative event and its combination with the form of outdoor work – plein air. The peculiarities of holding thematic plein airs from 2021 to 2025 are shown on specific examples. Considerable attention is paid to methodological approaches to the organization of thematic plein airs that stimulate the development of aesthetic thinking, creativity, and the ability to adapt artistic knowledge to various project tasks.

The role of interdisciplinarity of thematic plein airs, which combine academic knowledge, creative search, practical realization of artistic ideas, and involvement in the independent study of various cultural traditions of the world, is analyzed. It has been found that thematic plein airs contribute to the development of students' ability to conceptualize and integrate artistic and design approaches. The adaptive function of such events is revealed, during which students develop teamwork skills, the ability to reflect and adapt to different conditions.

The importance of students' freedom of choice in plein air thematic events in various aspects is shown: the choice of the object of the image, technique and materials, stylistic preferences, which contributes to the development of the courage of creative experimentation, creative initiative, and further – the formation of the definition of their own trajectory of professional artistic development.

The study is based on the analysis of modern scientific literature, pedagogical experience and real results of students' work within thematic plein airs.

Keywords: thematic plein airs, masters of fine arts, artistic and project competence, art education, creative search, practical training, aesthetic thinking, professional development, educational technologies.